

Vlaams
Parlement

ingediend op **220** (2019-2020) – Nr. 1
17 februari 2020 (2019-2020)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking en Toerisme
uitgebracht door Joris Nachtergaele en Kristof Slagmulder

over het bewonersonderzoek van de kunststeden

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Frieda Verougstraete-Deschacht;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Tine Van den Brande, Jeremie Vaneeckhout;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Martine Fournier, Orry Van de Wauwer;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzetting door Vincent Nijs	4
1.	Methodologie.....	4
2.	Resultaten	4
2.1.	Steun.....	5
2.2.	Impact	5
2.3.	Drivers	7
II.	Bespreking.....	9
1.	Vragen en opmerkingen van de leden	9
1.1.	Interventie van Annick Lambrecht.....	9
1.2.	Interventie van Karin Brouwers	10
1.3.	Interventie van Emmily Talpe	10
1.4.	Interventie van Joris Nachtergaele	11
1.5.	Interventie van Karl Vanlouwe.....	11
1.6.	Interventie van Cathy Coudyser	11
1.7.	Interventie van Kristof Slagmulder.....	11
2.	Antwoorden van Vincent Nijs	11
Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be		

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme vond op dinsdag 21 januari 2020 een gedachte-wisseling plaats over het bewonersonderzoek van de kunststeden. Vincent Nijs, research manager bij Toerisme Vlaanderen, gaf een uiteenzetting, waarbij hij gebruikmaakte van de presentatie *Bewonersonderzoek Toerisme 2019* die terug te vinden is op de [dossierpagina](#) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

Het bewonersonderzoek is een voortgangsrapportage. In 2017 vond in de vijf kunststeden Antwerpen, Brugge, Gent, Leuven en Mechelen een nulmeting plaats. Nu zijn de resultaten van 2019 beschikbaar.

I. Inleidende uiteenzetting door Vincent Nijs

Vincent Nijs bedankt de commissieleden omdat hij deze studie met hen mag delen en geeft aan dat Vlaanderen trots mag zijn op dit soort onderzoeken. Ondertussen zijn er in twee jaar tijd meer dan elfduizend antwoorden van bewoners. Dat zoveel bewoners zich mogen uitspreken over toerisme in hun omgeving is uniek.

Toerisme Vlaanderen wil dit soort onderzoeken ook op andere plaatsen in Vlaanderen uitvoeren. Momenteel start een soortgelijke studie in Limburg en in de Westhoek.

Dit onderzoek werd opgezet samen met de toeristische diensten van de steden. Samenwerking met lokale partners is belangrijk voor deze onderzoeken.

Het onderzoek is gelinkt aan de beleidsnota Toerisme 2019-2024 (*Parl. St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 136/1) waarin staat dat men de positieve kracht van toerisme wil versterken “zodat Vlaanderen kan bloeien als een innovatieve, inspirerende en kwalitatieve reisbestemming ten bate van zijn bewoners, ondernemers en bezoekers.” Toerisme is een middel om bloeiende bestemmingen in Vlaanderen te creëren met een juiste balans tussen de impact voor de bewoners, de bezoekers, de ondernemers en de plaats. Dit onderzoek hoort thuis in het bewonersonderdeel.

In het verleden heeft Toerisme Vlaanderen, net zoals de toeristische diensten van andere landen en regio's, heel sterk gefocust op de toerist en de sector. De nieuwe aanpak waarin de bewoners erkend worden, is dus een zeer goede evolutie.

1. Methodologie

Toerisme Vlaanderen heeft gezorgd dat de studie een zeer hoge representativiteit nastreeft: in een gesloten omgeving werd via brief of e-mail aan mensen gevraagd om online te antwoorden.

De studie is representatief qua geslacht, opleiding, leeftijd en woonwijk in de stad.

De hoofdvraag luidde: in welke mate steunen bewoners toerisme in hun omgeving? Verder werd nagegaan hoe ze de impact van toerisme ervaren, zowel positief als negatief, wat de drivers van de steun zijn en hoe ze de toekomst zien.

2. Resultaten

In deze presentatie wordt enkel de essentie toegelicht. De bredere resultaten worden zo snel mogelijk gepubliceerd op de website van Toerisme Vlaanderen.

2.1. Steun

Met de stelling 'Ik steun toerisme en ik wil dat het belangrijk blijft in mijn stad' is, gemiddeld voor alle steden, 75 procent van de inwoners het eens. Dat is exact hetzelfde percentage als twee jaar geleden. Positief is dat niet alleen een groot aandeel van de bewoners toerisme steunt, maar dat dat aandeel ook zeer stabiel gebleven is, beklemtoont Vincent Nijs.

Na de persconferentie van minister Zuhal Demir op 16 januari brachten de media een heel mooi en positief verhaal. Toch hebben enkele kranten een enigszins polariserend beeld opgehangen. Omdat in Gent de steun een klein beetje lager is en in Mechelen wat hoger, stond in de krant dat Mechelen de toerist verwelkomt en Gent niet. Hoewel de steun hoog is en blijft, bevestigt Vincent Nijs dat er wel tekenen zijn van een meer kritische houding bij de bewoners.

Bij de steun aan toerisme hoort de stelling dat de voordelen van toerisme in het algemeen opwegen tegen de nadelen. Daarop werd iets minder gescoord (67 procent). Daaruit kan men concluderen dat de bewoners toerisme wel steunen, maar dat ze ook de nadelen ervan zien.

Toch zegt driekwart dat de voordelen opwegen tegen de nadelen, en nog veel meer bewoners zeggen dat hun stad een toeristische bestemming moet blijven. Dat verschil, waarbij meer mensen zeggen dat hun stad een bestemming moet blijven en minder mensen zeggen dat de voordelen opwegen tegen de nadelen, heeft te maken met de perceptie van de negatieve impact.

De steun van 75 procent betekent niet dat 25 procent het toerisme in eigen stad niet steunt. Achter dit onderzoek zit een vijfpuntenschaal. Bewoners konden kiezen tussen vijf niveaus, van 'helemaal niet akkoord' tot 'helemaal akkoord'.

De twee hoogste scores van akkoord zitten in die 75 procent, terwijl niet akkoord samen goed is voor 6 procent. Slechts 6 procent van de inwoners zegt dus toerisme niet te steunen.

Een grote groep, een op de vijf, is neutraal wat op zich ook goed nieuws is. Het is dus niet zo dat 25 procent toerisme niet steunt.

2.2. Impact

Vervolgens belicht Vincent Nijs de positieve en negatieve impact van toerisme.

74 procent van de inwoners erkent dat toerisme voor meer levendigheid zorgt. Men vindt ook dat het de economie versterkt. De inwoners zien dus het economisch positieve effect van toerisme als een van de belangrijke positieve elementen.

Zeven op de tien inwoners zeggen ook dat hun stad er mooier uitzielt door het toerisme en de inspanningen die daarvoor geleverd worden. In Mechelen bijvoorbeeld wordt dat zeer sterk erkend.

Maar niet meer dan de helft van de mensen is het ermee eens dat toerisme de levenskwaliteit verbetert. Dat is een aandachtspunt.

Dan komt de spreker tot vijf stellingen die te maken hebben met de impact op de leefbaarheid.

Een op de drie inwoners bevestigt de stelling dat men zich soms in zijn comfort beperkt voelt door toeristen. Bovendien zijn er duidelijk grote verschillen tussen

de steden. In Brugge is dat bijna zes op de tien. In Leuven en Mechelen daarentegen gaat het om minder dan of om ongeveer vijftien procent.

In totaal vindt 27 procent dat door toerisme de leefbaarheid vermindert. Ook daar is er hetzelfde patroon, waarbij in Brugge bijna de helft die stelling bevestigt.

Wat ook duidelijk wordt, is dat Gent altijd tussen Antwerpen en Brugge zit, en dat er in de kleinere steden Mechelen en Leuven veel minder bezorgdheid is over de leefbaarheid gelinkt aan toerisme.

Inwoners steunen toerisme, maar zijn niet blind voor de negatieve impact.

De stelling dat toerisme een negatieve impact heeft op iemands dagelijkse leven, wordt bevestigd door gemiddeld veertien procent. Een op de vier Bruggelingen onderschrijft dat ondertussen.

Bij de vraag of toeristen voor overlast zorgen, is er opnieuw ongeveer hetzelfde patroon bij de steden merkbaar. Gemiddeld zestien procent onderschrijft die stelling.

Ten opzichte van de vorige bevraging zijn er meer kritische noten over de leefbaarheid. In Brugge bijvoorbeeld blijft dat hoge cijfer ongeveer stabiel (van 56 naar 58 procent). In de andere steden was het een stuk lager maar neemt dat wel toe.

Het aantal mensen dat vindt dat toerisme een negatieve impact heeft op het dagelijkse leven, is in Brugge dan weer verdubbeld.

Toerisme Vlaanderen heeft onderzocht welke overlast bewoners ervaren als ze aangeven dat ze overlast hebben.

Om het goed te kunnen interpreteren, werd begonnen met het percentage mensen dat zegt geen overlast te hebben. Vincent Nijs vestigt er de aandacht op dat wie een neutrale score heeft gegeven op de overlastvraag, ook de kans heeft gekregen om zich uit te spreken over het soort overlast in een open vraag.

Als je neutraal bent, zeg je immers niet dat er geen overlast is. Het is dan blijkbaar moeilijker voor die groep mensen om daadwerkelijk voorbeelden te noemen. Weinig categorieën zijn heel groot. Tien procent spreekt over lawaai, tien procent over zwerfvuil, minder dan tien procent – en in Brugge tien procent – over parkeren. Het topantwoord is, misschien nogal oppervlakkig, dat het soms gewoon te druk is.

Heel specifiek in Brugge vindt men dat het gevaarlijk wordt op de weg omdat niet alle bezoekers de verkeerregels kennen of respecteren.

De vraag of inwoners wensen dat het toerisme in de toekomst toeneemt, werd niet algemeen geformuleerd, maar toegespitst op specifieke doelgroepen.

In de eerste studie die Vincent Nijs in Brugge in 2016 uitvoerde, wilde hij nagaan of de bewoners een idee van verschillende doelgroepen hadden. Het resultaat was verrassend. Bewoners differentieerden effectief tussen verschillende soorten bezoekers.

Gemiddeld ongeveer de helft van de inwoners wil meer verblijfstoeristen en individuele toeristen. Voor cruisetoeristen en groepstoeristen is er duidelijk minder animo. Vijftien procent zegt dat het groepstoerisme nog mag groeien, voor cruise-toerisme is dat twaalf procent.

De verschillen tussen de steden zijn niet groot. Dagtoerisme lijkt in Leuven en Mechelen veel minder een negatieve impact te hebben. Daar mag er duidelijk nog meer groei zijn dan in Brugge.

Wel is de animo voor groei afgenomen. Voor cruisetoeerisme is dat heel sterk het geval. Twee jaar geleden lag het percentage van mensen voor wie dat nog mocht groeien vaak boven dertig procent, in Antwerpen zelfs in de buurt van vijftig procent. Die evolutie heeft niet zozeer te maken met de aanwezigheid van de cruisetoeristen zelf, maar wel met de klimaatdiscussie. Gaat het om cruise shaming? We zien immers dat in Leuven en Mechelen – waar geen cruisetoeristen komen – men er ook minder wil. Het klimaatdebat speelt daarin zeker een rol. Het cijfer moet wel worden genuanceerd. Het gaat niet zozeer om een antitoeristenhouding, dan wel om de boten die tot aan de kade komen.

Bijna niemand zegt minder individuele toeristen en verblijfstoeristen te willen. Heel interessant is dat zes procent in het begin zei toerisme niet te steunen. Van die zes procent zijn er dus zeker mensen die niet hebben gezegd dat het aantal individuele of verblijfstoeristen moet achteruitgaan.

2.3. Drivers

Uit het vorige onderzoek bleek al dat fierheid een van de drivers is voor steun. Mensen die fier zijn om in een stad te wonen, zijn vaak ook degenen die toerisme steunen. Wie niet fier is, steunt het toerisme vaak niet of minder. Daar speelt de vraag van de kip of het ei, maar er is in elk geval een relatie. Fiere inwoners steunen toerisme in hun stad.

Een andere driver is betrokkenheid. Uit het vorige onderzoek bleek dat daar slecht op wordt gescoord: mensen voelden zich niet voldoende betrokken bij toerisme. Uit deze studie blijkt dat er een positieve evolutie is.

Men heeft gevraagd of inwoners betrokken wilden worden bij het toeristische beleid. Het percentage niet-geïnteresseerden is exact hetzelfde gebleven, namelijk een op de drie. Het aantal mensen dat meer wilde worden betrokken, is gedaald. Het aantal mensen dat vindt dat de betrokkenheid vandaag oké is, is gestegen. Vier op de tien inwoners zeggen dat de manier waarop ze worden betrokken, oké is. Dat is met tien procentpunten toegenomen.

Er is dus een groeiend gevoel van betrokkenheid bij toeristische initiatieven en het toeristische beleid. In Mechelen bijvoorbeeld is dat zelfs 52 procent. In die stad waren ook veel participatietrajecten met bewoners.

In Brugge kan men hetzelfde vaststellen. Vincent Nijs wijst erop dat Brugge een nieuw toeristisch beleid heeft, met een verandering op een aantal strategische punten. Zo krijgen ook bewoners veel meer een plaats en werd er samen met bewoners aan gewerkt. Zeven op de tien Bruggelingen antwoordt dat ze ondertussen op de hoogte zijn van het toeristische beleid, wat toch heel belangrijk is én een hoge score.

Omdat de vraag over betrokkenheid bij het beleid nieuw is, kan er geen evolutie getoond worden, maar de spreker is ervan overtuigd dat er een toename is in vergelijking met twee jaar geleden.

Ook in de andere steden zijn de scores vrij goed. Er werd overigens ook gevraagd naar de speerpunten van het beleid en dat werd ook in kaart gebracht.

Aan fierheid waren vier stellingen gelinkt. Men ziet dat het aandeel fierheid erg dicht aanleunt bij de steun: driekwart van de inwoners is een fiere inwoner van de stad.

Antwerpen scoort daarop iets lager, maar het positieve is dat in de algemene stadsmonitor van de Vlaamse overheid het fierheidsniveau in Antwerpen lager ligt dan hier. Dat aandeel stijgt dus als wordt gevraagd of men fier is door toerisme. Daaruit blijkt de positieve kracht van toerisme.

Acht op de tien mensen zeggen te willen vertellen wat hun stad te bieden heeft aan anderen.

Een andere stelling is dat men door toerisme aan zijn unieke cultuur wordt herinnerd en dat wil delen. Dat percentage is het hoogst in Brugge.

De laatste stelling is dat men zich wil inzetten om zijn stad speciaal te houden. Tegenover twee jaar geleden blijkt er op het vlak van fierheid een grote stabiliteit te zijn.

Eveneens heel positief is dat vier op de tien ondervraagden vinden dat toerisme in hun stad ervoor zorgt dat men meer verbonden is met elkaar. Dat is ook met tien procentpunt gestegen. Het gevoel van verbondenheid door wat reizen met zich mee kan brengen, stijgt zichtbaar.

Vincent Nijs ziet twee oorzaken voor de verhoogde en kritische aandacht voor alles wat met leefbaarheid te maken heeft.

Er is in de media heel veel aandacht gegeven aan de mogelijke negatieve impact van toerisme, veelal in andere bestemmingen. Hij verwijst naar de artikels over Amsterdam, Venetië, Dubrovnik, Barcelona enzovoort. Bewoners werden erop gewezen dat op reis gaan leuk is, maar op een plaats wonen waar veel toeristen komen, niet altijd leuk is. Het bewustzijn stijgt dus.

De andere verklaring ligt in de betrokkenheid. De toeristische diensten in de steden, de besturen en ook Toerisme Vlaanderen zijn zeer open geweest over de mogelijke negatieve impact van toerisme. Die openheid leidt ertoe dat mensen zich wel meer betrokken voelen, maar ook dat ze inzien dat er issues zijn. Een positief gevolg van die meer open communicatie is dat ook de positieve effecten van toerisme duidelijker worden, zoals het sociale en de verbondenheid.

Er werd ook gevraagd hoe men zelf in contact wil komen met de bezoekers. Het topantwoord was daar: door persoonlijk iets te delen met die mensen.

Zestig à zeventig procent zei echt in contact te willen komen met bezoekers en die groep zou dus het liefst persoonlijk iets delen met de toeristen. Twintig procent zou dat het liefst online doen door bijvoorbeeld tips te geven op sociale media. Vijftien procent zegt tijd te willen maken om wandelingen met bezoekers te doen.

Opvallend is de eensgezindheid van de bewoners in de diverse steden. Slechts weinigen zeggen helemaal niks te willen delen.

Verrassend was het resultaat bij de vraag over steun aan toerisme naargelang men zelf niet, veel of weinig op vakantie gaat.

Dat sluit aan bij de vraag om uitleg over toegankelijke vakantiewoningen (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2019-20, nr. 950) in deze commissie aan minister Zuhal Demir.

Via het Steunpunt Vakantieparticipatie wordt gewerkt aan het wegnemen van onder andere financiële drempels voor Vlamingen die anders niet op reis zouden kunnen gaan.

Er blijkt duidelijk een enorme relatie te bestaan tussen zelf op reis gaan en toerisme in je omgeving steunen. 81 procent van de mensen die drie of meer keer per jaar reizen, zegt toerisme in de eigen stad te steunen. Slechts de helft van wie nooit reist, 53 procent, steunt toerisme. 16 procent van wie zelf nooit reist, steunt toerisme in de eigen stad niet, terwijl dat maar vier procent is bij wie veel reist.

Dat bewijst niet alles, want er zijn verschillende redenen om niet op reis te gaan. Sommige mensen doen dat gewoon niet graag. Anderen zouden dat wel willen, maar hebben er de middelen niet voor. De details daarover kent men niet, maar de relatie tussen zelf reizen en toerisme steunen, valt wel waar te nemen.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Interventie van Annick Lambrecht

Annick Lambrecht dankt de spreker voor zijn uiteenzetting. De voorbije dagen werd in de pers uitvoerig bericht over het onderzoek. Ze wijst erop dat het belang van dergelijke onderzoeken groot is. Voor haar is het wel moeilijk om een stad als Brugge in eenzelfde verhaal als Mechelen te plaatsen, omdat de context heel anders is. Misschien kan de minister dat meenemen voor verdere studies.

Het toerisme in Vlaanderen groeit, wat goed is voor de economie. Toerisme is nodig, maar het evenwicht tussen de bewoners, de ondernemers en de bezoekers moet daarbij worden bewaakt.

In Brugge is de situatie inderdaad anders dan in Barcelona en Amsterdam. De spreker staat heel positief tegenover toerisme, maar wil er toch voor waarschuwen dat de situatie snel kan veranderen. Dat hangt heel nauw samen met lokaal beleid. Brugge vervult sinds jaren een voortrekkersrol in het beheersen van dat toerisme.

Omdat de positieve elementen in verband met toerisme al uitvoerig werden belicht, wil Annick Lambrecht enkel de bezorgdheden van de bewoners naar voren brengen.

Als het gaat over levenskwaliteit, zegt een op de zes bewoners overlast te hebben van het toerisme. De spreker ervaart dat zelf ook zo. Als buitenstaander kan men dat misschien weglachen, maar wil men de bewoners in de stad houden, moet men daar toch rekening mee houden.

Vooraf de algemene drukte en de drukte in kleine straten worden als storend ervaren. Staat Toerisme Vlaanderen Brugge daarin bij door mogelijke pistes voor te stellen om dat in de hand te houden? Of treedt Brugge daarin helemaal auto-noom op? Of voedt Brugge Toerisme Vlaanderen met ideeën?

58 procent van de ondervraagde Bruggelingen was het eens met de stelling dat ze zich in bepaalde stadsdelen beperkt voelden in hun comfort. De spreker is er trots op Bruggeling te zijn, maar wil er tegelijk over waken dat Brugge geen tweede Venetië wordt.

Het cruisetoeerisme heeft meer en meer een negatieve connotatie. Daarom is er onderzoek nodig naar de economische voordelen en de maatschappelijke kosten.

De spreker vraagt wanneer de resultaten van het onderzoek van Toerisme Vlaanderen daarnaar beschikbaar zijn. Kloppen de vooroordelen over cruisetoeristen dat hun bezoek maar een paar uur duurt en dat ze daarbij ook niet veel geld willen uitgeven? De spreker wil graag cijfers daarover.

1.2. Interventie van Karin Brouwers

Ook *Karin Brouwers* dankt Vincent Nijs voor zijn toelichting. De resultaten van het onderzoek vond ze heel positief. Ze had verwacht dat de situatie in Brugge veel erger geworden zou zijn, naar analogie met andere steden als Venetië of Barcelona, waar er sprake is van massatoerisme. Een stad als Leuven heeft daar absoluut nog geen last van.

Er komen in het onderzoek uiteraard een aantal mindere puntjes naar voren: de kritische noot gaat omhoog en er is wat minder animo voor de groei van toerisme. Maar voorsnog is het beeld dat bewoners van toeristen hebben, vooral positief.

Het is belangrijk dat beeld zo te houden. Want dat de spreker zelf al verwachtte dat het erger zou zijn dan uit de studie blijkt, wijst erop dat de beeldvorming in het algemeen negatiever wordt.

In kranten, documentaires en op reis wordt iedereen, ook de bewoners van de Vlaamse steden, weleens geconfronteerd met de eerder negatieve kant van toerisme.

Om een selffulfilling prophecy te vermijden, moet men preventief bekijken hoe men negatieve beeldvorming kan voorkomen. Karin Brouwers vraagt hoe een stadsbestuur als Brugge daarop kan inspelen, naast de participatietrajecten met de bevolking. Zijn er bijvoorbeeld tips om met je fiets door een straatje vol toeristen te geraken en kan er een uitwisseling daarover plaatsvinden tussen die steden?

Tot slot vraagt de spreker zich af of de studie over twee jaar herhaald wordt.

1.3. Interventie van Emmily Talpe

Emmily Talpe vindt dat Toerisme Vlaanderen 'luisteren werkt' goed begrepen heeft en onthoudt twee dingen.

De Vlaming is doorslaggevend positief, met drie op de vier Vlamingen die de toeristen heel graag zien komen. Economisch gezien is dat logisch: toeristen spenderen geld en zorgen voor jobs.

Een ander element is de impact op de stad zelf, op de leefbaarheid en op de draagkracht. De lokale besturen moeten zeker oog hebben voor sluimerende problemen en verwachtingen.

De resultaten over 'fier op eigen stad' vindt de spreker zeer verheugend. Ook bij de bespreking van de beleidsnota suggereerde ze dat alle politici meer ambassadeur van hun eigen stad, regio en land moeten worden.

Toeristen onthouden immers de gastvrije locals en krijgen door hen een positief beeld van hun vakantiebestemming.

Emmily Talpe had in een gesprek met Westtoer voorgesteld om cruisetoeristen als ze aanmeren in Brugge ook naar de Westhoek te halen, maar men was daar niet enthousiast over. Vooral omdat cruisetoeristen in grote groepen de stad binnenvallen en weinig consumeren. Ze hebben immers een all-informule op hun schip. De handelaars zien dat met lede ogen aan.

De spreker suggereert om de onderzoeksresultaten breed te communiceren, ook aan de steden die niet meededen aan de bevraging en ze vraagt of Toerisme Vlaanderen tips of extra informatie geeft.

Verder wil ze weten of er een verschil is tussen toeristen uit Vlaanderen en buitenlandse toeristen die in Vlaanderen op vakantie gaan. Misschien een topic voor een volgende studie?

Tijdens de bespreking van de beleidsnota is het voorbeeld aangehaald van Palermo, waar Airbnb een deel van de winst weer injecteert in investeringen om de overlast voor de lokale bevolking te verzachten. Vindt Vincent Nijs dat een goede zaak en kan dat breder worden uitgerold?

1.4. Interventie van Joris Nachtergaele

Joris Nachtergaele vraagt zich af of de resultaten ook kunnen worden opgesplitst per leeftijd en of er eventueel een verschil te zien is in die resultaten.

Verder wil hij weten of er studies bestaan over de tolerantie voor toerisme in platelandsgemeenten. Liggen die resultaten in dezelfde lijn?

1.5. Interventie van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe informeert of er een soortgelijk onderzoek bestaat over Brussel, dat Toerisme Vlaanderen samen met Visit Brussels zou hebben gevoerd.

Verder interesseert het hem hoe de verschillen tussen de steden verklaard kunnen worden.

1.6. Interventie van Cathy Coudyser

Cathy Coudyser wijst erop dat in het onderzoek van 2017 aan de inwoners ook werd gevraagd hoe zij tegenover deelplatformen als Airbnb staan. Werden diezelfde vragen in 2019 herhaald en zijn er evoluties in de resultaten?

Er is een samenwerking opgestart tussen Toerisme Vlaanderen en de KU Leuven om het succes van de florerende toeristische bestemmingen in Vlaanderen te meten. Tot welke resultaten heeft die samenwerking al geleid? Is dat ook te linken aan de resultaten in het voorliggende onderzoek?

1.7. Interventie van Kristof Slagmulder

Kristof Slagmulder onderstreept dat toerisme belangrijk blijft voor de Vlaamse economie en dat het cruciaal is om de juiste toerist aan de trekken in de verschillende steden in Vlaanderen.

Heeft Toerisme Vlaanderen zicht op het uitgavenpatroon van al die verschillende soorten toeristen? Zijn er verschillen tussen bijvoorbeeld dagtoeristen en cruise-toeristen?

2. Antwoorden van Vincent Nijs

Vincent Nijs stipt aan dat er een kennisagenda in opmaak is voor de komende vijf jaar, zoals ook in de beleidsnota is aangekondigd. Die agenda wordt opgesteld met zoveel mogelijk partners, zoals de kunststeden, de provincies, onderzoeksinstututen, hogescholen en de KU Leuven.

De studie in de kunststeden die tweejaarlijks wordt herhaald en een onderzoek naar de impact van zee- en riviercruises worden zeker in die agenda opgenomen.

Visit Scotland, waarmee Toerisme Vlaanderen een memorandum of understanding heeft, rondt op dit moment een studie af over de impact van cruises, voegt de spreker toe. Die input wordt zeker ook samengelegd met de nieuwe studie van Toerisme Vlaanderen.

Zodra de kennisagenda geformaliseerd is, kan die ook naar de commissie worden gebracht.

De spreker bevestigt de samenwerking met de KU Leuven. Er is een meetkader opgesteld om de impact van toerisme op florerende bestemmingen te meten. Bewonersstudies vormen een element binnen dit kader. Voor het buitengebied bestaan dergelijke bewonersstudies nog niet. Men is in Brugge en de andere kunststeden begonnen, Genk wordt de volgende plek en ook in de Westhoek komt er zo'n onderzoek.

Toerisme Vlaanderen heeft dit soort onderzoeken niet alleen opgezet om vanuit het Vlaamse niveau de vinger aan de pols te houden, maar vooral ook om het lokale niveau te ondersteunen. Het onderzoek wordt dan ook samen met de toeristische diensten van de steden uitgewerkt. Er vinden ook workshops met die diensten plaats om de juiste conclusies te trekken en elkaar te helpen.

Steden als Mechelen en Leuven horen wel in het onderzoek thuis, maar in de conclusies moet elke stad wel als uniek worden beschouwd. De situatie in Brugge is immers niet vergelijkbaar met die in Leuven bijvoorbeeld.

Vincent Nijs ziet een aantal opportuniteiten om met de juiste doelgroepen een positief verhaal te maken, zodat de juiste bezoekers naar de Vlaamse steden en andere plaatsen in Vlaanderen komen. Houdt men daarmee 'foute' bezoekers tegen zoals mensen die maar voor een halfuur of een uur naar Brugge komen?

Er zijn een aantal innovatieve ideeën die ervoor zorgen dat dat niet gestimuleerd wordt. Zo wordt het voor een bus bijvoorbeeld interessanter om langer te parkeren in Brugge, maar dat zijn keuzes van de lokale beleidsmakers.

Door dit soort studies, door de nieuwe visie op florerende bestemmingen, door de nieuwe beleidsnota, en door de samenwerking worden veel partijen positief gestimuleerd of geïnspireerd en beginnen ze anders te denken over toerisme, zonder het economische belang van toerisme uit het oog te verliezen.

Vervolgens beantwoordt Vincent Nijs de vragen van Karin Brouwers, die de resultaten onverwacht positief vond. Hij vertelt daarbij de volgende anekdote. Toen hij de eerste studie persoonlijk aan Renaat Landuyt, de toenmalige burgemeester van Brugge, presenteerde, geloofde die in eerste instantie de resultaten niet. Vincent Nijs heeft hem met de robuuste steekproef en de representativiteit moeten (en kunnen) overtuigen.

De reden voor het ongeloof is dat vooral de negatieve boodschappen blijven hangen. Alleen de klachten komen de burgemeester ter ore.

De perceptie is vaak negatiever dan de resultaten van een objectieve studie. Vincent Nijs is dan ook blij te beschikken over een objectieve studie om de zaken te vergelijken.

Karin Brouwers had ook gevraagd hoe er preventief voor kan worden gezorgd dat het beleid niet de verkeerde kant uitgaat. Dat valt eigenlijk samen met haar eerste

vraag. De beleidsnota biedt mooie opportuniteiten, maar de uitvoering is een beleidsvraag voor de minister geeft hij aan.

Er is afgesproken met de steden om de studie tweejaarlijks te herhalen. Daarvoor worden middelen vrijgemaakt, afkomstig van de Vlaamse overheid en van de lokale besturen.

Wat de cruisetoeristen voor de Westhoek betreft, kan hij Emmily Talpe alvast meedelen dat hij vernomen heeft dat er al pogingen zijn ondernomen om de cruise-toeristen vanuit Brugge wat te spreiden, maar dat de lokale besturen op andere plaatsen er minder voor open staan.

De mobiele data voor Brugge bewijzen dat cruise-passagiers minder dan twee uur weg van de boot blijven. Zij worden opgehaald en kunnen zelf niet kiezen hoe lang ze blijven.

Er is geen informatie over het perceptieverschil ten aanzien van binnenlandse en buitenlandse toeristen. Volgens Vincent Nijs kunnen mensen zich iets voorstellen bij groepstoerisme of cruisetoerisme, maar onderzoek naar de verschillen in de perceptie van binnenlandse en buitenlandse toeristen is moeilijk.

Veel bezoekers in Brugge zijn wel omgevingsrecreanten geeft hij aan. Jaarlijks komen meer dan een miljoen bezoekers van de buurgemeenten naar Brugge.

Vincent Nijs deelt de bezorgdheden over Airbnb, maar hij wil dat onderbrengen bij de meer beleidsgerichte vragen en de standpunten daarover.

Hij belooft de informatie over de leeftijdsverdeling in het onderzoek aan de commissie te bezorgen.

In Brugge was er in de vorige studie een grote correlatie tussen leeftijd en de mate waarin iemand positief staat ten opzichte van toerisme. Mensen tussen 18 en 34 jaar oud zijn veel positiever dan 55-plussers of 60-plussers. Een mogelijke verklaring is dat medioren en senioren een langere voorgeschiedenis hebben met eventuele negatieve ervaringen. In andere steden blijkt dat veel minder het geval te zijn.

Er zijn ook details bekend in verband met de verschillende stadsdelen. Tijdens het vorige onderzoek bleken de bewoners van het 'Brugse Ei' positiever dan de bewoners buiten het centrum. In Lissewege of Dudzele komen niet zo veel toeristen als in het centrum, maar de bewoners van het centrum, waar het druk is, zijn toch positiever.

Er zijn nog geen resultaten van plattelandsstudies of andere plaatsen in Vlaanderen beschikbaar.

Voor Brussel bestaat dit onderzoek ook nog niet. Sinds hij gestart is met dit soort studies, is Vincent Nijs met Visit Brussels gaan praten. Hij heeft de info over de methodologie en de resultaten met hen gedeeld. Als Visit Brussels er zin in heeft en er klaar voor is, wil hij dat mee ondersteunen.

Methodologisch gezien wordt het echter bijzonder moeilijk zijn om representatief te zijn voor dé Brusselaar, want dat is een veel complexer gegeven. In de Vlaamse steden kan men het voorlopig met het Nederlands doen. In Brussel is dat meer complex.

Wat de verschillen tussen de steden betreft: het steunen van toerisme en de fierheid zijn vrij vergelijkbaar, maar de perceptie van de impact is verschillend.

De toeristische situatie verschilt immers van stad tot stad. Brugge weet aan de hand van mobiele data dat jaarlijks meer dan acht miljoen mensen de binnenstad bezoeken. Voor Leuven en Mechelen heeft men die cijfers niet, maar het bezoekersaantal zal er veel lager liggen. Daardoor is de perceptie van toerisme uiteraard ook anders.

Vincent Nijs is blij dat de voorzitter de details over de deelplatformen uit de vorige studie kent. Die vraag is in 2019 herhaald en zelfs uitgebreid.

Er werd bij de inwoners gepeild naar de kennis van en de houding tegenover Airbnb. De evolutie was niet significant. Een groot deel van de bewoners kan de impact niet inschatten. Een minderheid beschouwt dit fenomeen als negatief.

Toerisme Vlaanderen heeft vragen over deelsteps toegevoegd. De verschillen per stad zijn groot: sommige steden kennen dat fenomeen nog niet, andere dan weer wel.

In Antwerpen bijvoorbeeld zijn er deelsteps. Veel bewoners hebben ze nog niet gebruikt. Dat ze beschikbaar zijn, wordt als positief ervaren. Dat die steps op straat liggen, daar hebben veel bewoners een probleem mee.

In het uitgebreidere rapport voor de commissie wordt deze informatie opgenomen.

De gegevens over het bestedingspatroon zijn beschikbaar uit andere studies, al dan niet meer in detail, naargelang de complexiteit.

Voor verblijfs- en dagtoerisme aan de kust en in de kunststeden heeft Toerisme Vlaanderen, of Westtoer voor de kust, die studies gedaan. In de Vlaamse regio's bestaat dat onderzoek ook voor verblijfstoerisme. Die gegevens staan op de website. In de kunststeden bijvoorbeeld geeft een verblijfstoerist ongeveer 150 euro per persoon per nacht uit. Voor de MICE-markt (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions) zijn dat hogere cijfers.

Voor de primaire, belangrijke doelgroepen – de recreatieve verblijfstoerist, de kust, de kunststeden, de regio's en de MICE-markt – heeft Toerisme Vlaanderen gegevens over toeristen die overnachten en over het dagtoerisme in de steden. Voor heel specifieke doelgroepen is het moeilijker om gegevens te hebben.

Annick Lambrecht attendeert de leden van de commissie op de roman *Grand Hotel Europa* van Ilja Leonard Pfeijffer. Daarin wordt een ongelooflijk beeld geschetst van wat massatoerisme en gewoon toerisme kunnen teweegbrengen. Het zou verplichte lectuur moeten zijn voor de commissie Toerisme.

Vincent Nijs bevestigt dat het een zeer interessant boek is. Het is niet alleen een leuke roman, maar het is ook verbijsterend dat een poëet en schrijver zoveel over toerisme weet dat echt spot-on is.

De *voorzitter* nodigt de spreker uit de gegevens over de impact van leeftijd op de visie over toerisme, evenals het uitgebreide rapport, aan het commissiesecretariaat te bezorgen.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Joris NACHTERGAELE
Kristof SLAGMULDER,
verslaggevers